

Ymmärryksen ja suvaitsevaisuuden
lisääminen monikulttuuristen- ja
suomalaisten lähihoitajaopiskelijoiden
välillä Omnian ammattiopistossa
musiikillisin keinoin

Musiikin koulutusohjelma
Musiikkipedagogin
suuntautumisvaihtoehto
Opinnäytetyö
29.11.2010

Carmela Anker

Koulutusohjelma Musiikin koulutusohjelma		Suuntautumisvaihtoehto Musiikkipedagogin suuntautumisvaihtoehto	
Tekijä Carmela Anker			
Työn nimi Ymmärryksen ja suvaitsevaisuuden lisääminen monikulttuuristen- ja suomalaisten lähihoitajaopiskelijoiden välillä Omnian ammattiopistossa musiikillisin keinoin			
Työn ohjaaja/ohjaajat Kristiina Peltonen			
Työn laji opinnäyte		Aika 29.11.2010	Numeroidut sivut + liitteiden sivut 26
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli innoittaa Omnian ammattiopiston monikulttuuriset lähihoitajaopiskelijat ja Suomessa syntyneet lähihoitajaopiskelijat yhteistyöhön.</p> <p>Toimintatapoina käytettiin musiikin toiminnallisia menetelmiä, joita videoitiin opiskelijoiden luvalla.</p> <p>Kiinnostus monikulttuuristen ohjaustapojen merkityksestä oli alkanut jo omien kouluopintojeni aikoihin sekä Orff- kurssien innostavasta ilmapiiristä. Myös Länsi -Afrikan musiikkikurssien kokemukset olivat kiinnostukseni herättäjiä.</p> <p>Yhteistyökokeilu Omnian ammattiopistossa alkoi keväällä 2009 ja jatkuu edelleen. Jo nyt on nähtävissä muutosta ja halukkuutta oppia uusia asioita muista kulttuureista. Musiikki on toiminut siinä alkuun panevana voimana.</p>			
Teos/Esitys/Produktio			
Säilytyspaikka Metropolia ammattikorkeakoulu, Ruoholahden kirjasto, Helsinki			
Avainsanat monikulttuurisuus, musiikkiprojekti, lähihoitaja, vuorovaikutus, kohtaaminen, Omnian ammattiopisto			

Degree Programme in Classical Music		Specialisation Music Education
Author Carmela Anker		
Title Increasing Understanding and Tolerance between Multicultural and Finnish Students through Participatory Musical Methods		
Tutor(s) Kristiina Peltonen		
Type of Work Thesis	Date 29.11.2010	Number of pages + appendices 26
<p>The aim of this thesis was to inspire the multicultural students and Finnish practical nurse students to work together.</p> <p>The project was based on participatory musical methods, which were recorded on video.</p> <p>I became interested in multicultural facilitation methods already when I was in comprehensive school and also later when I attended Orff Pedagogy courses. Also my visits to Western Africa deepened my interest.</p> <p>The co-operation project at Omnia Vocational School in Espoo began in the spring of 2009 and is still on-going.</p> <p>We have already observed some changes and willingness to understand differences between cultures. This has all been inspired by music</p>		
Work / Performance / Project		
Place of Storage Metropolia University of Applied Studies, Ruoholahti Library, Helsinki		
Keywords multicultural students, participatory musical methods, practical nurse, interaction		

Sisälllys

1 JOHDANTO	2
2 MONIKULTTUURISUUS-MITÄ SE ON?	3
3 AMMATTIOPISTO OMNIA	6
3.1 Opiskelijat ja henkilökunta.....	6
3.2 Monikulttuurinen opetukseni Omniassa.....	6
3.2.1 Monikulttuuriset ryhmät Omniassa.....	7
4 MONIKULTTUURISET YHTEISMUSISOINNIT	8
4.1 Ensimmäinen kokeilu	8
4.2.1 Suomalaiset lähihoitajaopiskelijat saapuvat yhteiseen musisointihetkeen.....	8
4.2.2 Opiskelijoiden palaute tilaisuudesta.....	9
4.3 Toinen kokeilu.....	12
4.3.1 Projektin tiimi	12
4.3.2 Aamupäivän projekti.....	13
4.3.3 Oma osuuteni	13
4.3.4 Yhteiskokemus.....	13
4.3.5 Projektin tunnelmat.....	14
4.4 Kolmas kokeilu	15
4.4.1 Monikulttuurisuusviikko.....	15
4.4.2 Viikon kulku	16
4.4.3 Maanantain musiikkiprojekti	16
5 MINÄ MONIKULTTUURISENA OPETTAJANA.....	18
5.1 Kokemukseni erilaisuuden ymmärtämisestä.....	18
6 IDENTITEETIN VAIKUTUS HYVÄKSYNTÄÄN JA MAAHANMUUTTAJIEN SOPEUTUMISEEN	20
7 YHTEENVETO.....	23
7.1 Mitä itse opin tästä?.....	24
LÄHTEET	Error! Bookmark not defined.
LIITTEET	26

1 JOHDANTO

”Tulkaa tänne lähemmäksi piiriin”, näin aloittaa Ghanasta tullut lähihoitajaopiskelija pyytäänsä Omnian ammattiopistossa opiskelevia suomalaisia lähihoitajia opetustuokioon.

Millaista on kun viimeisellä opiskeluvuotenaan olevat maahanmuuttajat opettavat omasta kulttuuristaan olevia lastenlauluja juuri aloittaneille suomalaisille lähihoitajaopiskelijoille?

Olen seurannut maahanmuuttajaopiskelijoiden työskentelytapoja 11 vuoden ajan Omnian ammattiopistossa, jossa opetan musiikkia ja tullut siihen tulokseen, että eri kulttuureista tulleilla opiskelijoilla olisi paljon annettavaa meidän suomalaisille lähihoitajaopiskelijoille etenkin kontaktinotossa ja luonnollisessa lähestymistavassa. Olen myös itse aikoinaan juutalaisessa koulussa sekä oppilaana että opettajana saanut kosketuksen eri kulttuurimaailmaan ja läheisempään opetusmalliin. Tämä on varmaan ollut pohjana siihen, miksi valitsin tämän aiheen ja miksi kiinnostuksen- ja yhteenkuuluvaisuudentunne maahanmuuttajiin on ollut lähellä sydäntäni.

Olen myös huomannut musiikinopetustunneilla, kun joku maahanmuuttajista on tullut korvaamaan lastenmusiikkikurssia suomalaisten lähihoitajaopiskelijoiden tunneille, kuinka ilmapiiri on muuttunut heti avoimemmaksi ja spontaanimmaksi.

Myös lyhyet musiikkikurssit Gambiassa ja Senegalissa ovat inspiroineet tämän opinnäytetyön aiheen valinnassa. Ehkä kuitenkin ensikosketus monikulttuurisuuteen on tapahtunut Suomessa järjestettävillä Orff-musiikkikursseilla, joissa olen ollut mukana aina vuodesta 1994.

Tämä opinnäytetyöni tarkoituksena on olla ensiaskel maahanmuuttajien ja suomalaisten lähihoitajaopiskelijoiden välillä, lähentämällä heitä ainakin taideaineiden kautta, etenkin musiikin.

Tarkoituksena on, että Omnian ammattiopistossa tullaan näkemään, miten paljon integraatiosta voi olla hyötyä myös muissa aineissa ja suvaitsevuuksien lisäämisessä. Musiikki on oivallinen aine alkurajähdykselle!

2 MONIKULTTUURISUUS-MITÄ SE ON?

Monikulttuurisuus ei ole vain nykypäivän ilmiö. Historiallinen tosiasia on, että kaikki kulttuurit ovat syntyneet vuorovaikutuksessa muiden kulttuurien kanssa, joten kaikki kulttuurit ovat tietyllä tavalla "monikulttuureja". Myös rajamaa-Suomessa on aina liikkunut paljon erilaisia ihmisiä, maa on kaksikielinen ja lisäksi väestöön kuuluu myös ns. perinteisiä vähemmistöjä (saamelaiset, romanit). Moninaisuus ei välttämättä kuitenkaan näy esim. suomalaisessa nykykulttuurissa siinä määrin kuin saattaisi odottaa. Suomalaisuutta määriteltäessä moninaisuuden huomioimisen sijaan korostuu jonkinlainen yhtenäiskulttuuri. Olemassa olevia eroja ja tiettyjä "muualta" tulleita kulttuurisia vaikutteita ei välttämättä artikuloita, niiden kanssa on vain opittu elämään. Parhailtaan eletävä globalisoitumisen uusi aalto siihen liittyvine muuttoliikkeineen tuottaa uusia eroja, joiden kanssa on myös opittava elämään. Tämä vaatii uutta pohdintaa, uudenlaisia toimia. (Lehtonen & Löytty 2003.)

Monikulttuurisista yhteiskunnista puhuttaessa tarkoitetaan yleensä yhteiskuntia, joita leimaa niiden kulttuurinen heterogeenisuus. Maailmassa on lukuisia monikulttuurisia yhteiskuntia, jotka ovat keskenään hyvin erilaisia ja tuottavat siten myös erilaisia monikulttuurisuuksia. Eri syistä tapahtuneet kansojen muutot ja liikkuminen ovat tuottaneet etnisesti tai kulttuurisesti "sekoittuneita" yhteiskuntia jo monia vuosisatoja sitten. Monikulttuurisia ja monietnisiä yhteiskuntia on syntynyt ja hajonnut valloitusten, imperiumien ja kolonisaation myötä. Afrikassa siirtomaavallat piirsivät kansallisvaltioiden rajoja huomioimatta alueilla asuvien ihmisryhmien kulttuurisia ja etnisiä eroja. Lähi-idässä ja Balkanilla vastaavanlaisia "keinotekoisia" kansallisvaltioita tuottivat Keski-Euroopan suurvallat. Iso-Britanniassa monikulttuurisuutta koskevat kysymykset nousivat esille 1940-luvun lopulla alkunsa saaneen Karibialta, Intiasta ja Afrikasta maahan suuntautuneen muuttoaallon myötä. Nykypäivän Euroopassa monikulttuurisuus mielletäänkin ehkä useimmiten nimenomaan maahanmuuttajien ja pakolaisten tuottamaksi. (Hall 2003.)

Monikulttuuripolitiikan juuret ovat Kanadassa, josta monikulttuurisuuden käsite levisi vähitellen yleiseen kielenkäyttöön muuallakin maailmassa. Monikulttuurisen lisäksi puhutaan usein myös interkulttuurisuudesta. Tällä käsitteellä korostetaan monikulttuurisuuden prosessinomaista syntymistä sekä eri kulttuurien välistä yhteistoimintaa. Suomessa monikulttuurisuuden käsitettä on käytetty 1990-luvun puolivälistä alkaen, ja sitä on määritelty monin eri tavoin. Pakolais- ja siirtolaisuusasioiden neuvottelukunta on määritellyt Monikulttuuristumisen suomalaisen yhteiskunnan monokulttuurisen arvoperustan monimuotoistumiseksi. Opetushallitus on luonnehtinut monikulttuurisuutta kulttuurien kohtaamisen myötä syntyväksi ennakkoluuloja purkavaksi ja erilaisuuden hyväksymistä lisääväksi kokemukseksi, joka rikastuttaa molempia kohtaavia osapuolia. Työministeriön määritelmän mukaan monikulttuurisuus on eri kulttuurien tasa-arvoista rinnakkaiseloä. (Matinheikki-Kokko 1999b.)

2.1 Monikulttuurisuus Suomessa

Maahanmuuton lisääntyessä Suomeen 1900-luvun lopulla, myös monikulttuurisuus lisääntyi. Maahanmuutto on kuitenkin ollut huomattavasti pienempää kuin esim. muissa Euroopan maissa. Kuitenkin uudet tavat ja erilaisuus on asettanut vaatimuksia ja

erilaisuuden ymmärtämistä sekä koulumaailmassa että yksilötasolla. Monikulttuurisuus on myös aiheuttanut ongelmia ja herättänyt kritiikkiä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Suomessa on asunut vähemmistöryhmiä jo vuosisatoja, kuten esim. juutalaiset, romanit, saamelaiset ja suomenruotsalaiset, mutta koska määrä kuitenkin ollut niin pieni ja sulautuminen valtaväestöön suhteellisen suurta, on selvästi näkyvää erilaisuutta vaikea hyväksyä. Tämä on korostunut mm. muslimien kohdalla esim. näkyvä erilainen pukeutuminen, ihonväri jne.

Omnian ammattiopistossa esim. juuri musliminaiset ja Suomen romanit pitävät melko tiukasti kiinni omista perinteistään, mikä näkyy ehkä ulkoisesti juuri pukeutumisessa. Kävimmekin pitkää keskustelua kollegojeni kanssa pitkien hameiden käytöstä työssä oppimispaikoilla (päiväkodit).

. Osa opettajista oli sitä mieltä, että sellainen pukeutuminen ei sovi päiväkotiin ja siitä tulisi sanoa opiskelijoille. Itse olin sitä mieltä, että meidän ei välttämättä tulisi puuttua siihen asiaan, vaan päiväkodin henkilökunta saisi päättää tästä asiasta. Oltiinhan ennenkin puettuina pitkiin hameisiin päiväkodeissa. Olen myös seurannut kuinka hyvin musliminaiset osaavat toimia eri tilanteissa hameineen, onhan se heille jokapäiväistä ja tuttua.

2.2 Eri kulttuurien kohtaaminen

Britannian sisäministeriön tekemän tutkimuksen mukaan monikulttuurisilla alueilla elävät ihmiset luottavat vähemmän toisiinsa kuin yksikulttuurisilla alueilla elävät. Britannian tasa-arvo- ja ihmisoikeuskomission puheenjohtaja, itsekin maahanmuuttaja, Trevor Phillips on sanonut, että ihmiset ovat onnellisimpia asuessaan omanlaistensa seurassa. Harvardin yliopiston professorin Robert Putnamin mukaan monikulttuuriset yhteisöt tarvitsevat ”sosiaalista pääomaa”, eri kansanryhmien välistä vahvaa vuorovaikutusta.

Toiminta, jossa kaksi eri kulttuuria kohtaavat, jättää aina pysyvän jäljen. Yhteisymmärrys syntyy viime kädessä yksilöiden välillä, kun kahden eri maailman ja ajattelun kohtaaminen tapahtuu.

Tässä tulee mieleeni kesän 2010 musiikkikurssi Ghanassa, jossa Ho-alueen kuningas kutsui meidät suomalaiset palatsiinsa illalliselle. Saimme kokea ennennäkemättömiä ghanalaisia rituaalimenoja kuninkaan esittelytilaisuudessa ja vastavuoroisesti lauloimme kuninkaalle ja hänen delegaatiolleen suomalaisia kansanlauluja. Tämän kohtaamisen seurauksena oli syvä kiintymys puolin ja toisin ja saimme vielä kolmen viikon kurssin aikana kaksi kutsua kuninkaan luo. Kulttuurit ja musiikki kohtasivat hyvin luontevalla ja lämpöisellä tavalla.

Kannattaa kuitenkin kysyä itseltään, miten paljon oli kysymys vieraanvaraisuudesta ja kuinka paljon oli muita vaikuttavia tekijöitä tähän ylenpalttiseen huomioimiseen

2.3 Mitä kulttuuri on?

Ihmiset, jotka näkevät itsensä jonkun tietyn ryhmän jäsenenä, omaksuvat yhteisen maailmankatsomuksellisen perustan sosiaalisen interaktion kautta. Tämän sosialisoinnin kautta muodostuvat kulttuuriset skeemat, joiden avulla yksilö järjestää tiedon ja ennakoii tilanteita kulttuuristen kokemusten mukaan. (Kramsch 1998, 6, 27) Näin kulttuuri voidaan myös määritellä mielen opituksi ohjelmoinniksi, joka erottaa

tietyt ihmisryhmät ja luokat toisistaan. Se määrittää yksilö- arvomaailmaa, käytöstä ja tapaa ajatella.

Yksinkertaistaen voi sanoa, että kulttuuri on eräänlainen itsestäänselvyyksien järjestelmä, joka erottaa ryhmät toisistaan ja joka havaitaan vasta, kun se törmää toiseen itsestäänselvyyksien järjestelmään. (Tiittula 1997, 33)<

Monikulttuurisuustutkija Sonia Nieton mukaan kulttuuri on kompleksinen käsite, johon ainakin kuuluvat sisältö (Mikä kulttuuri on?), prosessi (Miten se on luotu ja muotoutunut?) ja kulttuurin tekijät (Ketkä ovat luoneet ja muotoilleet sen?). Siksi kulttuuria ei voi yksinkertaistaa vain tansseiksi, juhlapäiviksi tai ruuaksi, vaikka ne ovat kulttuurin tärkeitä elementtejä.

Maahanmuuttajien omasta kulttuurista puhuttaessa kulttuuri kuitenkin esitetään yhteiskunnasta irrallisena seikkana. Syntyy vaikutelma, että kulttuuri on jotakin, jonka voi ottaa mukaansa siirryttäessä uuteen paikkaan ja että se voi säilyä huolimatta siitä, että uusi asuinmaa on erilainen historiallisesti, rakenteellisesti ja kulttuurisesti. (Lepola 2000).

Mieleeni tulee juutalaiset, jotka ovat ennen omaa itsenäistä valtioonsa Israelia, joutuneet vainojen takia siirtymään maasta maahan. Juutalaisilla on aina ollut hyvin vahvat perinteet, jotka on siirretty isältä pojalle. Uskonnollisten tapojen lisäksi juutalaisilla on vahva musiikillinen perinne, joka myös on siirtynyt pitkälti laulaen ja musisoiden polvesta toiseen. Vainojen aikana toisen maailmansodan aikaan juuri musiikki oli yksi voimaannuttavista tekijöistä, jonka avulla monet selvisivät henkisesti raskaiden vaiheiden yli. Tämä todistaa sen, että kulttuuriaineksia voidaan kyllä siirtää paikasta toiseen ja säilyttää huolimatta ympäristön vaikutuksista. Kuitenkin täytyy ottaa huomioon, että ympäristöllä on omat vaikutuksensa kun perinteet siirtyvät. Kuten Karmela Liebkind toteaa, että kulttuurin osat, sen merkit ja symbolit, voivat muuttua tai saada uusia merkityksiä kohdatessaan muita kulttuureja ja etnisiä ryhmiä. (Liebkind, 1994, 22)

Tästä on esimerkkinä nykypäivän Israel, jossa asuu valtavasti eri puolilta maailmaa tulleita juutalaisia. Myös musiikki on saanut vaikutteita ympäri maailmaa eikä voida puhua vain yhdestä tietynlaisesta juutalaisesta musiikista, vaan juutalainen musiikki on eri maiden sulatusuunin tulosta.

3 AMMATTIOPISTO OMNIA

3.1 Opiskelijat ja henkilökunta

Ammattiopisto Omnia on yli 500 henkeä työllistävä oppilaitos, jossa opiskelee noin 7000 eri alan opiskelijaa. Tulen tässä opinnäytetyössäni käsittelemään lähihoitajaopiskelijoita, joista osa on maahanmuuttajia ja joiden opetus tapahtuu englanninkielellä. Heitä kutsutaan PNE-opiskelijoiksi (practical nurse education). Toinen maahanmuuttajaryhmä on S2-ryhmä, joiden opetus on suomeksi. Heitä on sekä aikuis- että nuorisopuolella. Itse opetan nuorisopuolen opiskelijoita. Tämän lisäksi Omniassa on maahanmuuttajien valmennusryhmä, jossa opiskelijat lähinnä oppivat kieltä ja Suomen kulttuuria ja tapoja. Tämän jälkeen he hakeutuvat varsinaisiin ammattiopintoihin, monet heistä Omniaan.

Nuorisopuolen opettajat ovat pääasiassa kasvatustieteilijöitä tai hoitoalan koulutuksen saaneita lehtoreita. Tämän lisäksi on aineopettajia kuten esim. matematiikan- ja kielten opettajat, samoin liikuntatieteiden opettajat sekä luovaa toimintaa opettavat (musiikki, draama, kuvaamataito). Opettajilla on tiivis yhteistyö, joka näkyy sekä omatoimisena yhteistyönä että säännöllisesti kokoontuvina vastuuryhmäkokouksina, jota johtaa sosiaalialan koulutuspäälliköt. Nuoriso-osastolla työskentelee 50 opettajaa ja kuusi koulutuspäällikköä. Tämän lisäksi on kuukausittain toimipistekokoukset, joita johtaa koko osaston koulutusjohtaja. Hänen ”yläpuolellaan” toimii taas rehtori ja koko organisaation vastuhenkilö on kuntayhtymän johtaja.

3.2 Monikulttuurinen opetukseni Omniassa

Vuonna 1998 minut pyydettiin Omniaan musiikin tuntiopettajaksi lähihoitajaopiskelijoille. Opiskelijat sijoittuisivat työelämässä päiväkodeihin, vanhainkoteihin, mielenterveys- ja päihdetyöhön, sairaaloihin ja kuntoutuslaitoksiin.

Olin perustanut vuonna 1993 oman musiikkileikkikoulun ja valmistunut vuonna 1979 lastentarhanopettajaksi, joten lapset ja musiikki olivat hyvin tuttuja alueita jo vuosien takaa. Samoin olin työskennellyt 16 vuotta juutalaisen koulun musiikinopettajana, jossa oppilaita oli luokilta 1-9. Olin kuitenkin uuden haasteen edessä: minun tulisi tarjota laaja-alaista musiikinopetusta lähihoitajaopiskelijoille, jotka tulisivat työskentelemään eri-ikäisten ihmisten kanssa. Opiskelijathan eivät olisi valmistumassa musiikinopettajiksi, vaan heidän tulisi tarjota musiikillisia elämyksiä lapsille päiväkodeissa, vanhuksille vanhainkodeissa ja palvelutaloissa. He voisivat valita koulutusohjelmassa myös mielenterveys- ja päihdetyön tai kuntoutus- ja vammaistyön. Musiikillisesti ei opetus ollut kovinkaan vaativaa, koska opiskelijoilla oli hyvin erilainen tausta, mikä tulee musiikin opiskeluun, ja tehtävänäni olisi tarjota mahdollisimman toiminnallista musiikkikasvatusta ei teoreettista, jotta opiskelijat saisivat ideoita tuleviin työpaikkoihin ja voisivat sitten soveltaa oppimiaan asioita sopiviksi asiakkaiden mukaan.

Käymäni Orff-kurssit antoivat hyvää pohjaa tällaiselle laaja-alaiselle musiikinopetuskentälle. Toinen mielenkiintoinen haaste olisi myös lähihoitajiksi opiskelevat maahanmuuttajaryhmät, joita tulisi opettaa joko englanniksi tai suomeksi.

3.2.1 Monikulttuuriset ryhmät Omniassa

Muutaman vuoden sisällä aloin huomata, miten lähihoitajaopiskelijat, jotka olivat tulleet ympäri maailmaa alkoivat yhä enemmän kiinnostaa minua ja kuinka paljon annettavaa meillä oli toisillemme! Minähän opin myös heiltä hyvin paljon ja jokainen musiikkitunti oli kuin maailmanympärimatka. Tätähän pitäisi jakaa myös muille!

Aluksi tapahtui niin, että minä opetin lauluja ja tansseja muista kulttuureista suomalaisille lähihoitajaopiskelijoille, mutta myöhemmin huomasin kun eräs afrikkalainen nuoriherra tuli korvaamaan tunteja suomalaiseen ryhmään kuinka suuri vaikutus oli jo siinä, kun hän osallistui meidän toiminnalliseen opetushetkeen. Hänen tapansa liikkua, laulaa ja tanssia sekä ottaa välitöntä kontaktia suomalaisiin opiskelijoihin alkoi herättää minussa ajatuksia, mitä saisimmekaan aikaan, jos yhdistelisimme ryhmiä aina silloin tällöin.

Kerroin vastuuryhmäkokouksissamme miltä oli tuntunut, kun yksi maahanmuuttajaopiskelija oli tullut korvaamaan musiikintunteja suomalaiseen ryhmään ja asia alkoi kiinnostaa muitakin opettajia. Asiasta puhuttiin useaan otteeseen, mutta mitään konkreettista ei vielä tapahtunut. Ymmärsin, että minun tehtävänäni olisi nyt tehdä jokin konkreettinen aloite.

4 MONIKULTTUURISET YHTEISMUSISOINNIT

4.1 Ensimmäinen kokeilu

Olin intoa täynnä ja "heitin" ilmaan yhteisellä kahvihetkellämme ajatuksen yhdistää kaksi ryhmää musiikintunneillani liikuntatilassa. Toinen ryhmistä olisi syksyllä aloittaneet lähihoitajaopiskelijat, jotka olivat juuri lopettaneet peruskoulun ja toinen ryhmä olisi jouluna valmistuvat PNE-ryhmäläiset. Tässä maahanmuuttajaryhmässä ikäjakaumakin oli korkeampi kuin peruskoulusta juuri valmistuvilla. Kaksi kollegaani, joista toinen on kuvaamataidonopettaja ja toinen englanninkielisen PNE-ryhmän ryhmänohjaaja innostuivat ajatuksesta ja sovittiin, että he tulisivat mukaan tähän tilaisuuteen.

Ensimmäinen kokeilu sai siis alkunsa! Olimme musiikintunneilla käyneet läpi kuinka musiikkituokio aloitetaan ja lopetetaan pienten lasten kanssa. Olimme myös käyneet läpi lapsen musiikillisia kehitysvaiheita ja kuinka päiväkodin soittimistoa käytetään. PNE-opiskelijat olivat harjoitelleet musiikintunneilla toistensa kanssa ohjaustapoja ja sitä, kuinka vaikeaa itse asiassa olikaan oppia vieraalla kielellä lauluja. Olivathan opiskelijat hyvin laajasti ympäri maailmaa jo keskenään ja aivan eri kulttuureista tulleita.

Nyt maahanmuuttajaopiskelijoiden tehtävänä oli soveltaa oppimiaan asioita oman kulttuurinsa lastenlaulujen opettamiseen.

He suunnittelivat pienryhmässä opetusmenetelmät, joita kävimme yhdessä läpi. Lähtökohtana oli helpot ja vähäsanaiset lastenlaulut ympäri maailmaa, joita oli nyt tarkoitus opettaa opiskelunsa vasta-aloittaneille suomalaisille lähihoitajaopiskelijoille. Tilannehan oli hyvin pitkälti samanlainen kuin opettaessa pieniä lapsia omalla äidinkielelläänkin. Laulut ja leikit tuli opettaa pienissä osissa ja kertausta oli oltava riittävästi monipuolisella tavalla toteutettuna.

4.2.1 Suomalaiset lähihoitajaopiskelijat saapuvat yhteiseen musisointihetkeen

Tilaisuus videoitiin. Videolla voi huomata kuinka alku oli ensin jäykkää, kun maahanmuuttajat yrittivät saada suomalaiset opiskelijat mukaan. Omnian aloittavat opiskelijat olivat noin 17-vuotiaita ja myös aika vaikeassa murrosikävaiheessa. Se oli omiaan myös hankaloittamaan tilannetta.

Opiskelijat istuivat liimautuneina pipot päässään pitkin liikuntatilan seinää, eivätkä millään olisi uskaltaneet lähteä aluksi mukaan. Mutta meille suomalaisille ehkä yllättävänä lähestymistapana, tulla ja ottaa opiskelija kädestä kiinni, sai meidän suomalaisten jäykkyydet sulamaan pikkuhiljaa. Pian olikin jo osa mukana piirissä osallistumassa, vielä ehkä vähän ujonlaisesti, mutta puolen tunnin sisällä alkoi ujous jo karsiintua ja hymyäkin näkyi monien huulilta.

Musiikkituokio kesti noin puolitoista tuntia ja loppupuolella oli jo kaikki mukana iloisina ja innostuneina, jotkut jopa hieman villiintyneinäkin afrikkalaisista djemberytmeistä ja mukaansatempaavista lauluista ja leikeistä.

Voimme huomata, kuinka leikki ja sen merkitys on tärkeää myös muille kuin lapsille.

Meidän kulttuurissamme leikin aika päättyy jo melko varhain, kun siirrytään koulumaailmaan. Vakava opiskelu ja suorittaminen tulee tilalle, ja luovuus sekä leikin tuomat ilot jäävät taka-alalle. Muissa kulttuureissa leikkiminen ja musiikki jatkuvat luontevasti yleensä läpi elämän.

Tässä kokeilussa huomasin juuri loppupuolella kuinka suomalaiset opiskelijat unohtivat "nuorisoroolinsa" ja alkoivat innostua hyvinkin lapsenomaisesti laulamista ja tanssimisesta. Pipotkin olivat tainneet lentää jo nurkkaan silmiltä kun liikunnan tuoma lämpö yllätti monet.

4.2.2 Opiskelijoiden palaute tilaisuudesta

Tein kirjallisen kyselyn opiskelijoille, miten he olivat kokeneet tällaisen ryhmien yhdistämisen musiikinopetuksessa.

Kysymykseen minkälainen vaikutus mielestäsi oli sillä, että maahanmuuttajaryhmä ohjasi juuri musiikillisen tuokion, opiskelijat vastasivat esim. tähän tapaan:

" Iloinen ja sosiaalinen juttu, voisi kokeilla muutkin".

" Iloinen tunnelma. reipasta toimintaa. Kaikki oli ystävällisiä.

" Se oli erittäin mukavaa. Haluaisin tehdä niin uusiksi."

Vastaukset olivat hyvin positiivisia ja opiskelijat kokivat että juuri musiikki oli se elementti, jolla oli hyvä kokeilla tällaista, koska ohjaajat olivat lämpimiä, ystävällisiä ja rentoja.

Seuraavaan kysymykseen oliko ohjaustavoissa mielestäsi eroa, kun suomalainen lähihoitaja ohjaa ryhmää verrattuna maahanmuuttajien ohjaustapoihin, he vastasivat näin:

" Onhan siinä jotakin sellaista erilaisempaa, rytmikkäämpää."

" Kielimuuri."

" On eroja. Suomalaisen ohjaus on ujompaa eikä niin mukaansa tempaisevaa. Jos on kyse esim. opiskelijoiden ohjauksesta. Opettajan ohjaus on hyvää."

Oltiin koettu, että elekieltä käytettiin enemmän, toiminta oli rytmikkäämpää eikä ujoa, kuten suomalaisilla. Toiset kokivat hiukan ongelmia kielen kanssa. Eli ohjeet annettiin englannin kielellä ja joillakin opiskelijoilla oli vaikeaa ymmärtää kaikkea, mutta toisaalta olivat päässeet jyvälle asiasta ohjaajien elekielestä kuitenkin.

Kysymykseen opitko jotain uutta ohjaustavoissa ja kontaktin otossa? Mitä annettavaa maahanmuuttajilla voisi olla suomalaisille lähihoitajaopiskelijoille ja mitä taas suomalaiset opiskelijat voisivat "antaa" maahanmuuttajille he vastasivat näin:

"Maahanmuuttajat voisivat antaa energisyyttä suomalaisille ja suomalaiset jotakin hyödyllisiä neuvoja."

"Pitää keskittyä enemmän kun maahanmuuttaja opettaa."

"Maahanmuuttajat ovat tosi avoimia, siitä tykkään."

Kontaktinotto oli tuntunut suuremmalta ja oli ollut hauskaa oppia muiden maiden lauluja ja leikkejä. Avoimuudesta oli myös mainittu ja siitä että tulivat tosi lähelle ja koskettivat. Jotkut olivat sitä mieltä, että maahanmuuttajat antavat energisyyttä ja suomalaiset voisivat antaa joitakin hyödyllisiä neuvoja.

Neljänteen kysymykseen, mitä ajattelet ryhmien yhdistelemisestä esim. taideaineissa? Hyviä ja huonoja puolia tuli seuraavanlaisia vastauksia:

" Kielimuuri voisi tulla."

"Oppisi toisen kulttuuria"

"Hyvä olisi puhua eri maalaisten kanssa, huonoa ettei ole hyvä englannin taito."

Hyvinä puolina pidettiin kohtaamista, toisten kulttuurista oppimista sekä tutustumista uusiin ihmisiin, huonoina puolina pidettiin kielellistä kommunikointia.

Maahanmuuttajille tehdyt kysymykset ja joitakin opiskelijoiden vastauksia:

1. Did you feel any effect of music to take contact with Finnish students? What about if you would have led an art session?

" Yes! If I would have led arts session with finnish students would have been educatable because I could learn the language and learn more technique and other ways to improve my art.

" I would need a lot of time and encouragement to make them fully interested."

Opiskelijat olivat sitä mieltä, että musiikin kautta on helpompaa tuoda omaa kulttuuria esille, koska se poikkeaa paljon suomalaisesta musiikista.

2. Do you think there are differences between finnish students and immigrants to lead or teach songs?

" Yes, finnish are shy and needs a lot of time to cheer up.

"

"Yes cultural differences, language and understanding the songs and behavioural differences."

Kielelliset eroavuudet, erilainen käyttäytyminen ja erilaisuuden ymmärtäminen.

Suomalaiset ovat heidän mielestään ujoja ja lämpeneminen kestää huomattavasti kauemmin kuin maahanmuuttajien keskuudessa.

3. Are there some things that you think you could learn about leading from Finnish students and what do you think they could learn from you?

"According to my opinion I think I could learn Finnish and the culture and also they could learn my language and culture."

Opiskelijat olivat sitä mieltä, että he voisivat oppia suomenkieltä ja suomalaista kulttuuria ja suomalaiset taas oppisivat heiltä vuorovaikutustaitoja ja olemaan rennommin.

4. Your opinion to mix groups in this way?

"I think since we need Finnish it's one half of learning by mixing and interacting with Finnish and also for them to gain and learn different cultures from us. Mixing also promotes teamwork from different cultures. Promotes also knowledge and understanding."

Opiskelijat pitivät ryhmien sekoittamista erittäin hyvänä ideana ja toivoivat sitä lisää tulevaisuudessa. Se edistäisi erilaisuuden ymmärtämistä ja lähentäisi ryhmiä toisiinsa. Olivat sitä mieltä, että tällä hetkellä maahanmuuttajaryhmät ovat hyvin erillään suomalaisista, vaikka opiskelevat saman katon alla.

4.3 Toinen kokeilu

Musiikkia pidetään erinomaisena keinona edistää kulttuurien välistä ymmärrystä, suvaitsevaisuutta ja kanssakäymistä sekä lisätä keskinäistä kunnioitusta. Musiikin myötä voidaan kaataa raja-aitoja ja ennakkoluuloja, jotka eristävät ihmisiä toisistaan.”

Musiikinopettajien kokemuksia maahanmuuttajien musiikinopetuksesta pääkaupunkiseudulla/Sari Liipola.

Julkaistu: Helsinki: Sibelius Akatemia, 1999.

4.3.1 Projektin tiimi

Päätimme toteuttaa seuraavan varsinaisen yhteistyöprojektin elo-syyskuun 2010 vaihteessa kolmen opettajan kesken. S2 -ryhmän ryhmänohjaaja, joka opettaa suomenkieltä maahanmuuttajille ja oma lähiesimiehieni, kasvatustieteen lehtori, olivat innostuneet ryhmien yhdistämisestä ja alkoivat suunnitella kokonaista päivää tällaiselle toiminnalle. Minulta kysyttiin, olisiko mahdollista liittää tähän myös musiikillista iloittelua.

Ryhmät jotka yhdistettiin, olivat Omnian lähihoitaja-verkko-opiskelijat, jotka tekevät osan opinnoistaan lähiopetuksessa. Toisena ryhmänä oli maahanmuuttajat, joilla on suomi toisena kielenä ja jotka opiskelevat lähihoitajiksi suomeksi. He ovat tulleet hyvin erilaisista kulttuureista kuten Iranista, Ghanasta, Thaimaasta, Venäjältä, Burmasta, Nigeriasta, Kolumbiasta, Somaliasta, Etiopiasta jne.

4.3.2 Aamupäivän projekti

Projekti lähti käyntiin jo heti aamusta, jolloin ryhmät kokoontuivat yhteen ja jakautuivat pienryhmiin. Pienryhmät olivat siis sekoitus suomalaisista lähihoitajaopiskelijoista ja S2-opiskelijoista.

Tarkoitus oli käydä arkisia asioita läpi kuten esim. hyvät käytöstavat, perhe, koti jne. joiden tiimoilta opiskelijat myös tutustuivat toisiinsa. Kun tutustuminen ja keskustelu oli päässyt hyvään vauhtiin, he pääsivät toteuttamaan kuvakollaasein näitä em. asioita. Tätä aamutilaisuutta ohjasi suomenkielenopettaja ja lähiesimieheni. He olivat päätyneet siihen, että tällainen toiminta vaatii enemmän aikaa kuin muutama tunti ja varasivat siihen siis koko aamupäivän.

Minulla oli näille ryhmille sitten iltapäivällä neljä tuntia aikaa, jolloin jaoin ryhmät kuitenkin omikseen eli S2 ryhmä ja VERTY-ryhmä (verkko-opiskelijat) toimivat omina ryhminään minun kanssani aluksi.

4.3.3 Oma osuuteni

Minun tehtävänäni oli opettaa VERTY-opiskelijoille että S2-ryhmälle suomalainen lastenlaulu, jossa käsitellään hyviä tapoja.

Valitsin lauluksi Urpon ja Turpon laulut- ja leikit kirjasta Tervehtimislaulun, joka laulettiin ja leikittiin useaan otteeseen ja käytiin prosessinomaisesti vaihe vaiheelta läpi. Sillä aikaa kun opetin S2-ryhmälle kyseistä laulua, VERTY-ryhmä suunnitteli heille muutamia helppoja suomalaisia lastenlauluja, joita opettaisivat ryhmien yhdistyessä. S2-ryhmä sai tehtäväkseen suunnitella oman maansa helppoja lasten lauluja -ja leikkejä opetettaviksi VERTY-ryhmälle.

4.3.4 Yhteiskokemus

Kokoontuimme viimeiseksi tunniksi suureen ryhmätilaan, jossa pöydät ja tuolit oli siirretty pois leikin ja laulun tieltä.

Toteutus lähti käyntiin yhteisellä Tervehtimislaululla, johon kuului leikki ja jossa kumpikin ryhmä osallistui laulaen ja liikkuen kahdessa piirissä. Tunnelma oli leppoisa ja kaikki osasivat sekä laulun että leikin ulkoa, mikä vähensi jännitystä ryhmien välillä.

Tämän jälkeen sekoitetut pienryhmät esittelivät toisilleen tekemänsä kollaasit ja S2 sekä VERTY opettivat maansa lauluja ja leikkejä.

Maahanmuuttajien lämmin ja kohtelias kohtaamistapa sai suomalaiset lähihoitajat käyttäytymään toisiaan kohtaan arvostaen ja kauniisti huomioiden.

4.3.5 Projektin tunnelmat

Projekti oli koko päivän kestävä ja palaute oli hyvin positiivinen. Aluksi oli jännittänyt ajatus opetustilanteesta, mutta kun opiskelijat tutustuivat toisiinsa aamupäivän aikana, ei tilanne ollutkaan enää niin vaativa. Päinvastoin, opiskelijat toivoivat vastaavia projekteja tulevaisuudessa enemmän.

Omat tunnelmani olivat aivan huipussaan, kun huomasin, miten yhdessä päivässä opiskelijoiden ohjaustavat kehittyivät huomasti juuri kontaktin otossa. Toisen kohtaaminen ja lähestyminen, oli lämminhenkistä ja iloista niin kuin yleensä maahanmuuttajaryhmissä on ollut opettaessani heitä. Nyt se oli tarttunut jo näin lyhyessä ajassa myös meidän suomalaisiin lähihoitajaopiskelijoihin.

Kollegani, joiden kanssa työskentelin tässä projektissa, olivat hyvin mielissään ja nauttivat tilaisuudesta yhtä paljon kuin minäkin. Totesimme, että tämä ei jää yhteen kertaan, vaan tästä se kaikki vasta alkaa!

Nyt ei myöskään ollut sellaisia kieliongelmiä kuin edellisessä kokeilussa, koska S2-ryhmäläiset hallitsevat jo jotenkin suomenkielen ja oli mahdollista toteuttaa koko tilaisuus suomeksi. Tilanne vaati kuitenkin huomattavasti enemmän S2-ryhmäläisiltä, jotka eivät saaneet kommunikoida omalla äidinkielellään. Ryhmät ehtivät tutustua toisiinsa koko päivän aikana ja saivat tietoa toistensa kulttuuritavoista alkutehtävien kautta. Myös musiikinohjaus oli tällöin helpompaa huolimatta siitä, että kummatkin ryhmät olivat aloittavia ryhmiä ja opiskelivat siis ensimmäistä lukukauttaan.

Minun roolini tämän päivän toteutuksessa oli tuoda yhteenkuuluvaisuudentunnetta lähentämällä eri kulttuureja toisiinsa musiikillisin menetelmin. Mielestäni onnistuin omassa tehtävässäni hyvin ja huomasin kuinka leppoisasti opiskelijat juttelivat myös tilaisuuden jälkeen toistensa kanssa ja totesivat että tällaista saisi olla useamminkin.

Airi Jortikka-Uksila toteaa tutkimuksessaan opettajien käsityksiä kansainvälisyyskasvatuksesta peruskoulun yläasteen musiikinopetuksessa kulttuurikasvatuksen näkökulmasta, (Helsinki:Sibelius Akatemia) että musiikkikasvatuksella on monia hyviä keinoja tavoittaa nuori ja tuottaa hänelle omakohtaisia elämyksiä. Positiivisten ja suvaitsevaisten asenteiden kehittyminen vieraita kulttuuripiirejä kohtaan tapahtuu luontevasti musisoitaessa yhdessä. Hän toteaa myös, että opettajan oman persoonan voimakas vaikutus opetuksen onnistumiseen on yksi merkittävistä seikoista.

4.4 Kolmas kokeilu

4.4.1 Monikulttuurisuusviikko

Syksyllä 2010 tuli toinen PNE-ryhmän ryhmänohjaaja ja monikulttuurisuudesta kiinnostunut opettaja juttelemaan minulle, että olisi suunnittelemassa monikulttuurista viikkoa, jossa tarkoituksena olisi tuoda meidän maahanmuuttajaryhmät enemmän esille. Olin todella sydämestäni iloinen kuullessani tämän uutisen, sillä nyt oli selvästi jo alkanut poikimaan huhut viime kevään ja alkusyksyn kokeiluista. Ja mikä parasta, idea lähti ihan muista henkilöistä liikkeelle kuin minusta. Minua pyydettiin projektiin mukaan, lähinnä juuri musiikin merkeissä.

4.4.2 Viikon kulku

Viikko alkaisi musiikkiprojektilla ja jatkuisi erilaisilla esitelmillä, johon oli pyydetty asiantuntijoita puhumaan (mm. Wilson Kirwa). Viikkoon sisältyisi myös pukeutuminen oman kulttuurinsa kansanpukuihin ja niiden esittelyyn. Monikulttuuriset ryhmät olivat myös valmistelleet kuvaamataidon tunneilla erilaista rekvisiittaa Omnian käytäville ja aamut alkoivat aina keskusradion kautta kuultavista pienistä tarinoista, jotka luettiin eri kielillä ja suomennettiin tämän jälkeen. Tämähän oli jo musiikkia, kun kuuli pieni satuja aamunavaukseksi milloin espanjaksi, milloin thai-kielillä jne.

Opettajia oltiin informoitu sähköpostitse viikko-ohjelmasta, jotta voisivat tulla oman opiskelijaryhmänsä kanssa seuraamaan ja osallistumaan erilaisiin tapahtumiin. Tässä kohdin täytyy sanoa, että Omniassa on melko paljon erilaisia tapahtumia ja tämän takia saattaa olla, että jotkut opettajat kokevat välillä sen hieman rasittavaksi, kun oma opetus jää väliin ja kurssit ovat aika tiiviitä. Osallistujia oli kuitenkin ihan mukavasti ja viikko oli onnistunut ja mieluisa.

4.4.3 Maanantain musiikkiprojekti

Viikko alkoi sitten musiikillisella ilottelulla kun olimme sopineet, että maahanmuuttajaryhmä, jolle olin juuri pitänyt yhden opintoviikon kokoisen musiikkikurssin, voisivat nyt tuoda omasta kulttuuristaan lastenlauluja ja leikkejä jaettavaksi muiden opiskelijoiden kesken. Tämäkin ryhmä oli vasta syksyllä aloittanut opintonsa ja osasivat jonkun verran suomea.

Ehdimme edellisellä viikolla sopia, mitä kukin tekisi ja jokaisella olisi noin 5 minuuttia käytettävissä omaan juttuunsa. Jokainen sai itse päättää, mikä musiikinalue olisi juuri hänelle ominaisinta: laulu, lorut, tanssi, soitto, kuuntelu, soittimen esittely.

Opiskelijat innostuivat tästä ja meillä oli varsinainen maailmanympärimatka reilun tunnin ajan, kun jokainen antoi oman panostuksensa tilaisuudessa: olimme Thaimaassa, Burmassa, Kambodzassa, Nigeriassa, Ghanassa, Kolumbiassa, Venäjällä, Iranissa, Somaliassa ja Etiopiassa. Oli tansseja, lauluja, laululeikkejä, soittimien esittelyä, djembesoittoa ja musiikin kuuntelua. Aluksi opiskelijat toivottivat osallistujat tervetulleiksi omalla kielellään ja sitten jo aloitettiin toiminnallinen musisointi, johon kaikki pyydettiin mukaan.

Ensimmäinen ryhmä, joka tuli heti aamusta oli aikuispuolen maahanmuuttajaryhmä, joka lähti todella helposti mukaan toimintaan. Opiskelijoita oli laajasti ympäri maailmaa myös tässä ryhmässä. Jotkut tunsivatkin osan meidän S2-ryhmäläisistä, jotka olivat siis samoja opiskelijoita kuin toisessa kokeilussa olleet.

Seuraava ryhmä oli joukko suomalaisia lähihoitajaopiskelijoita, jotka jälleen kerran yrittivät liimautua seiniin, mutta meidän aktiiviset maahanmuuttajaopiskelijat ottivat heitä ystävällisesti kädestä ja veivät piiriin. Mukavaa heillä näytti olevan hetken kuluttua ja pikkuhiljaa kun lämpenemistä alkoi tapahtua, oli ilo ja riemu jo katossaan.

5 MINÄ MONIKULTTUURISENA OPETTAJANA

Olen toiminut päätoimisena musiikinopettajana ammattiopisto Omniassa vuodesta 2007 ja ennen sitä tuntiopettajana aina vuodesta 1998. Minulla ei ollut kokemuksia ennen sitä monikulttuuristen opiskelijoiden ohjauksesta, mutta olin tutustunut maailmanmusiikkiin jo vuodesta 1994 Suomessa järjestettävillä Orff-kursseilla Oriveden opistolla. Nämä kurssit olivat kyllä hyvin tarpeen aloittaessani Omniassa (siihen aikaan Etso), sillä meillä oli ollut senegalilainen rytmikanopettaja sekä opettajia Italiasta, Itävällasta ja Espanjasta. Heidän tapansa opettaa ja kohdata ihminen oli hyvin vaikuttavaa ja sieltä sainkin innoitukseni monikulttuurisuutta kohtaan. Suurin osa näistä opettajista oli saanut lisäkoulutuksensa Orff-instituutissa Saltzburgissa ja heidän kouluttajinaan oli ollut myös osaksi afrikkalaiset ja muut etniset opettajat.

Myös oma taustani sekä oppilaana että opettajana juutalaisessa koulussa, jossa meillä oli heprean opettaja Israelista, antoi minulle mallin oppilaan kohtaamisesta. Uskon, että opetustilanteessa juuri kontakti ja opettajan oma persoonallisuus ovat suurena vaikuttajana opiskelutilanteessa. Myös lehtori Soili Perkiön persoona opettajana on luonut tietäni kohti ymmärtämystä ja suvaitsevaisuutta erilaisuutta kohtaan.

Opettajan monikulttuurinen ammattimaisuus edellyttää monipuolisempaa osaamista kuin aiemmin. Meillä on yhä enemmän maahanmuuttajataustaisia oppilaita sekä peruskoulussa että toisen asteen opiskelupaikoissa. Opettajan ammattitaito on sidoksissa hänen identiteettiinsä ja käsitykseensä itsestään. Kulttuurien kohtaamiset edellyttävät sitä, että opettajasta tulee monikulttuurinen. (Kulttuurit ja Koulu, Mirja Talib, Jan Löfsröm, Matti Meri, Wsoy).

5.1 Kokemukseni erilaisuuden ymmärtämisestä

Oma taustani on myös monikulttuurinen. Kuulun itse Suomen vähemmistöihin, juutalaisiin, ja lapsuuden parhaimpana ystävänäni oli romanialkuperää oleva naapurin tyttö. Uskon, että myös näillä asioilla on ollut merkityksensä siihen, että tunnen hyvin vahvasti sympatiaa ja mielenkiintoa monikulttuuristen opiskelijoiden opettamisessa. Olen myös vastavuoroisesti huomannut, että opiskelijat ottavat minut "omakseen", ikään kuin kokevat kuuluvani heihin. He eivät tiedä taustaani, mutta vaistoavat ilmeisesti jotakin minusta.

Olen itsekin saanut kokea elämäni aikana tietyllä tasolla, että olen hieman erilainen. Ihonväri on kuten valtaväestöllä Suomessa, pukeudun samalla tavalla ja minulla on suomenkieli hallussa. Kuitenkin uskonto on aina erottanut minut muista. Suomenjuutalaiset ovat hyvin assimiloituneita Suomessa, johtuen suhteellisen pitkästä historiasta täällä. Avioliitot ovat melkein poikkeuksetta seka-avioliittoja, joten perheessä on yleensä kaksi eri uskontoa. Itse en koskaan ole ollut kovinkaan uskonnollinen, joten ainoana suurena erona olen kokenut joulun ajan Suomessa. Jo lapsena tuntui aika erilaiselta, kun muille kannettiin joulukuuset kotiin ja jouluaattona tuli joulupukki.

Meillä vietettiin Hanukkaa (juutalainen pyhä), joka usein sattui lähelle joulua, joskus jopa samaan aikaan. Juutalaisuudessa kalenteri määräytyy kuunkierron mukaan, joten pyhät eivät osu vuosittain samoille päiville. Hanukaan kuuluu myös lahjojen antaminen, joten sen suhteen ei tarvinnut lapsena surra. Kävin pienenä suomalaista lastentarhaa,

joten siellä vietin sitten joulua muiden kanssa, jolloin sekini maailma tuli tutuksi.

Kävin yhdeksän vuotta juutalaista koulua Helsingissä, joten siellä juutalainen identiteettini vahvistui. Meillä oli hyvin esillä opetuksessa juutalainen musiikki, sillä opettajina toimi suomalaisten opettajien lisäksi muutama opettaja Israelista. Juuri musiikin kautta koin juutalaisen identiteettini ehkä vahvimmillaan.

Kotona meillä ei juuri kovinkaan vietetty muita pyhiä kuin tuota Hanukaa ja pääsiäisenä Pesachia (juutalainen pyhä). Parhaalla luokkatoverillani vietettiin joka perjantai Shabbattia ja olinkin usein heillä silloin. Sielläkin taisin tuntea itseni hieman erilaiseksi, sillä luokkatoverini kummatkin vanhemmat olivat juutalaisia, minulla vain isä. Siihen aikaan ei vielä seka-avioliito ollut kovin yleistä.

Myöhemmin lukiossa ollessani sain vapautusta uskonnon tunneilta, mikä sinänsä näin myöhemmällä iällä ajateltuna ei ollut kovin järkevää yleissivistyksen kannalta, mutta silloin tuntui mukavalta viettää muutamia vapaatunteja parin muun entisen luokkatoverini kanssa, jotka olivat aloittaneet samassa lukiossa kanssani.

Erilaisuutta sain myös kokea naapurilasten kanssa leikkiessäni. He olivat kaikki suomenkielisiä, minulla oli kotikielenäni ruotsi. Onneksi vanhempani laittoivat minut suomenkieliseen leikkikouluun, jossa sitten opin kielen suhteellisen nopeasti. Tästä oli myös hyötyä myöhemmin, koska juutalaisen koulun opetuskielenä oli suomi.

6 IDENTITEETIN VAIKUTUS HYVÄKSYNTÄÄN JA MAAHANMUUTTAJIEN SOPEUTUMISEEN

6.1 Minkälaisia mahdollisuuksia musiikilla on tuoda eri maista tulleiden ihmisten tapoja ja perinteitä meidän suomalaisille opiskelijoille?

Koska musiikki luo miellyttäviä tunteita ja elämyksiä, uskon, että juuri tämän kautta on helpompaa tutustuttaa opiskelijat toisiinsa puolin ja toisin. Suomalaiset lähihoitajaopiskelijat opettavat omasta kulttuuristaan lastenlauluja ja esim. viisikielisen kanteleen käyttöä ja vastavuoroisesti saamme tutustua eri maiden rytmiikkaan ja melodiakulkuihin tanssien ja laulaen. Myös erilaisiin soittimiin tutustuminen ja niiden kokeilu on osoittanut lähentymistä ja ymmärrystä lisäävänä tekijänä muihin kulttuureihin.

Useimmat identiteettitulkinnat ovat yhteneviä Liisa Keltikangas-Järvisen (2000,112) määrittelyn kanssa. Keltikangas-Järvinen kuvaa identiteettiä minän kokonaisuudeksi, jonka osia mielikuva itsestä ja minäkäsitys ovat. Identiteetti on tunne tietystä pysyvyydestä ja siitä, keneksi on kasvamassa.

Itsetunto, identiteetti ja minäkuva kulkevat hyvin lähellä toisiaan. Maahanmuuton tuomat ongelmat kuten kieli, omat perinteet ja ihonväri, ovat suuri uhka näille, koska epävarmuus heikentää pysyvyyttä ja varmuutta. Uudessa maassa koettu syrjintä saattaa vaurioittaa yksilön minäkäsitystä.

Yksilön itsetunto muotoutuu muiden ihmisten kanssa käytävissä "identiteettineuvotteluissa" ja ilmaisee yksilön tunnetta siitä, että hän on hyvä ja arvokas (Liebkind 1988, 84). Identiteetti on myös yksilön tapa kokea itsensä subjektina (Keltikangas-Järvinen 1994, 16).

On vaikeaa jäsentää omaa identiteettiään, jos on heikko minäkuva. Heikko minäkuva on saattanut syntyä jo ennen maahanmuuttoa vaikeissa olosuhteissa. Tästä johtuen myös sosiaalinen kanssakäyminen vaikeutuu ja tunteiden ilmaisu voi olla ongelmallista. Uskon, että musiikin terapeuttisella vaikutuksella on merkitystä myös vahvemman minäkuvan ja sitä kautta vahvemman identiteetin rakentamiselle, mikä heijastuu myös toisten suhtautumiseen itseensä. Identiteettiä luodaan ja ylläpidetään dialogisessa vuorovaikutuksessa koko elämän ajan (mm. Taylor 1995, 63).

Vuorovaikutuksessa esim. juuri musiikillisessa sessiossa ihminen peilaa omaa sisintään ja saa suoraa palautetta toisilta. Koska oman musiikkikulttuurin tuominen muille on omia perinteitä noudattavaa ja tuttua, se vahvistaa identiteettiä ja antaa mahdollisuuden maahanmuuttajalle jakaa jotakin "omastaan". Olen tehnyt havaintoja näissä Omniassa pidettävissä yhteismusisointitilaisuuksissa, että maahanmuuttajaopiskelijat ovat aluksi hieman epävarmoja, mutta saadessaan hieman jäykät suomalaiset opiskelijat lämpenemään ja mukaan, he ovat selvästi rentoutuneimpia. Myös kehonkieli kertoo paljon: aluksi hymy on vain maahanmuuttajien huulilla, mutta jo noin puolen tunnin sisällä alkaa hymy nousta myös suomalaisten lähihoitajaopiskelijoiden kasvoille. Lopussa he jopa toivoivat lisää vastaavanlaista toimintaa! Tämä, jos mikä on kohottamassa

maahanmuuttajaopiskelijoiden itsetuntoa ja hyväksynnän iloa. Philip Blumstein (2001, 183-184) toteaa, että jos identiteetin tietynlainen ilmaisu toistuu riittävän usein, yksilön identiteetti alkaa vähitellen muuttua.

6.2 Miten voi oppia ymmärtämään eri kulttuurien musiikkia

Yleispätevästi määriteltävissä olevaa hyvää tai huonoa musiikkia ei ole olemassa, koska ihmiset kulloinkin kulttuurikohtaisesti päättävät ja muodostavat käsityksensä musiikista ja muista kulttuurin osatekijöistä. Kulttuurien ja rotujen välisen keskinäisen ymmärtämisen lisäksi monikulttuurisen musiikkikasvatuksen kautta voidaan saada runsaasti myös erilaisia kontribuutioita. niistä esimerkkeinä muun muassa seuraavat:

- Oppilaat tutustuvat suureen määrään musiikillisia soiteja eri puolilta maailmaa. Heidän musiikillisten kokemustensa paletti kasvaa, ja he huomaavat kuinka soinnillisesti rikas maailmamme on. Näiden kokemusten avulla heitä voidaan ohjata olemaan vastaanottavaisempia erilaisiin musiikin ilmaisutapoihin.
- Oppilaat oppivat ymmärtämään, että maailmassa on muitakin yhtä sivistyneitä musiikillisia todellisuuksia kuin heidän omansa.
- Oppilaat löytävät uusia tapoja tehdä musiikkia. He havaitsevat, että toisilla musiikkikulttuureilla on omaan verrattuna paljon erilaisia periaatteita sävellysten ja/tai esitysten rakentamisessa, joiden oman sisäisen logiikan oppiminen on erityisen tärkeää myös omia musiikillisia toteutuksia silmällä pitäen.
- Oppilaalle kehittyy polymusikaalisuuden taidot. Heidän esittäjäkykynsä lisääntyvät, kyky kuunnella ja arvostaa erilaista musiikkia kasvaa ja suvaitsevaisuus "outoa musiikkia" kohtaan lisääntyy. Näin ollen uusia laulu- ja soittotapoja sekä –tekniikoita kehittyy. Kaiken tämän tuloksena myös länsimaista musiikkia on mahdollista kokea uudella tavalla.

6.3 Kohtaaminen ja vuorovaikutus

Näiden kolmen kokeilukerran merkittävämpänä antina oli erilaisten kulttuurien kohtaaminen. Kyselyssä, jonka teetin ensimmäisen kokeiluni jälkeen, huomasin, että suomalaiset lähihoitajaopiskelijat olivat kokeneet vuorovaikutuksen vaikeampana, koska heidän englannin kielensä on heikkoa. PNE-ryhmäläiset taas eivät kokeneet asiaa ongelmalliseksi johtuen varmaan siitä, että saivat puhua englantia eikä suomea.

Seuraavissa kokeiluissa, joissa oli S2-ryhmäläisiä, jotka osasivat suomea, ei tällaisista asioista tullut puhetta. Yhteisen kielen puuttuminen voi aiheuttaa monia ongelmia ja jännitteitä vuorovaikutustilanteissa (Hämäläinen & Sava 1998, 45-46).

Musiikissa elekieli on kuitenkin tärkeää, ja asiat tulivat joka tapauksessa selviksi, mitä oli tarkoitus tehdä. Siitä huolimatta tilaisuudet, joissa maahanmuuttajat(S2-ryhmät) puhuivat suomea, olivat rennompia. Tässä oli kuitenkin suurempi haaste maahanmuuttajille, jotka eivät voineet käyttää omaa äidinkieltään.

Ihmisen aito kohtaaminen on aina hyvin herkkä tapahtuma, koska kohtaamistilanteessa kummatkin osapuolet pyrkivät suojaamaan itseään. Toiveena on aina hyväksytyksi tuleminen ja uskallus "heittäytyä" uuteen tilanteeseen on hyvin paljon yksilön

itsetunnosta ja minäkuvasta riippuvainen. Olin etukäteen kannustanut ja kehunut opiskelijoita, kuinka hienoa on jakaa jotain omasta kulttuuristaan toisille ja painottanut sitä, mikä rikkaus heillä on tarjota tällaista myös muille. Luottamus on edellytys vuorovaikutuksen onnistumiselle ja on muistettava että vuorovaikutus perustuu aina sanalliseen ja sanattomaan viestintään.

7 YHTEENVETO

Projekti, joka alkoi vuodenvaihteessa 2009-2010, oli "muhinut" jo päässäni useita vuosia työskennellessäni ammattiopisto Omniassa sekä suomalaisten –että maahanmuuttaja -opiskelijoiden kanssa. En vain tiennyt, mistä aloittaa. Mutta kun osastollamme perustettiin vastuuryhmät ja jokainen sai oman lähiesimiehensä, aloin puhua asiasta. Olimmekin saman katon alla, emmekä käyttäneet tätä mahdollisuutta hyväksemme! Puhuin muutaman vuoden aina välillä ideastani ja vähitellen alkoi innostusta näkyä myös muiden opettajien kasvoilla. Päätin syksyllä 2009, että kokeilisin, mitä tapahtuu kun yhdistän kaksi ryhmää keskenään. Sain kaksi muuta opettajaa innostumaan tähän yhteistyöhön ja niin toiminnallinen projekti sai alkunsa.

Olen seurannut näiden yhdentoista vuoden ajan, kuinka varsinkin PNE-ryhmäläisten mieliala on muuttunut kolmen vuoden opiskelun aikana.

He tulevat innokkaina, uteliaina ja iloisina energiaa täynnä olevina opiskelemaan. Monet heistä ovat päässeet pois hyvinkin epäsuotuisista olosuhteista, jotka ovat vallinneet heidän kotimaassaan. Varsinkin Afrikan maista tulleiden opiskelijoiden mielialaa seuranneena huomaa valtavan muutoksen tapahtuneen kolmen vuoden sisällä.

Iloinen ja innostunut mieli on sammunut. Leveä hymy on hävinnyt kasvoilta ja väsymys, pettymys sekä stressi on todennäköisesti vallannut monen mielen. He ovat juuri valmistumassa lähihoitajiksi, mutta sopeutuminen suomalaiseen kulttuuriin ja rytmiiin on myös vienyt heiltä paljon. Kolikolla on aina myös toinen puolensa! Paljosta on joutunut luopumaan ja ikävä omaa maataan ja sukulaisia kohtaan on valtava.

Osa heistä palaa omille juurilleen ja vie tietotaitoa sinne, missä sitä todella tarvitaan; pieniin kyliin, jossa on pitkät matkat lääkäriin. Olen itse todennut käydessäni Gambiassa, jossa tapasin entisen lähihoitajaopiskelijani, kuinka arvostetussa asemassa hän oli koulutuksen saaneena. Vastaantulevat kyläläiset kumarsivat tälle miehelle ja kutsuivat häntä "Doctor Camaraksi". Hän oli myös perustanut kyläänsä apteekin ja pelastanut ensiaputaitojensa ansiosta monta kyläläistä kuolemalta.

Seuraava kokeilu lähti jo muista opettajista liikkeelle, johon minut pyydettiin mukaan musiikin osalta. Tämä oli minulle suuri hetki, sillä nyt olivat muutkin huomanneet positiiviset vaikutukset, kun kerroin ensimmäisestä kokeilustani.

Kolmas kokeilu olikin sitten jo suurempi projekti, joka kesti koko viikon. Monikulttuurista viikkoa olivat suunnittelemassa pääasiassa maahanmuuttajaryhmien opettajat, johon itsekin kuulun musiikin osalta.

Kaikki kokeilut ovat osoittautuneet hyvin mielenkiintoisiksi ja maahanmuuttajaopiskelijat ovat olleet todella ylpeitä saadessaan esitellä omia perinteitään. Uskon, että tämä kaikki saa jatkoa ja, että tästä tulee Omniassa tulevaisuuden työskentelytapa. Tarkoituksena on myös laajentaa toimintaa niin, että suomalaiset lähihoitajaopiskelijat kohtaavat vastavuoroisesti enemmän maahanmuuttajaryhmiä opettamalla heille suomalaisia lastenlauluja ja tapoja.

7.1 Mitä itse opin tästä?

Opetuskokemusta minulla on ollut 11v. monikulttuuristen ryhmien parissa. Koulutusta myös jonkin verran siihen ja omakohtaisia kokemuksia vähemmistöryhmään kuuluvana.

Siitä huolimatta ovat silmäni avautuneet tämän opinnäytetyön kautta yhä enemmän.

Opinnäytetyöni teoria-asioita selvitellessäni olen saanut vahvistusta huomioilleni ja ymmärtänyt syvemmin asioita, joita olen kyllä vaistonvaraisesti toteuttanut.

Olen myös huomannut, että on asioita, joihin voisin vielä perehtyä lisää ohjatessani monikulttuurisia ryhmiä. Esim. miten ohjata myös ryhmää sisäisesti niin, että eri kulttuurit kohtaavat. Nythän minulla on ollut suuri tarve yhdistää suomalaiset ja monikulttuuriset opiskelijat, mikä tietysti jää edelleen päätavoitteekseni.

Tämän lisäksi haluan lisätä monikulttuuristen ryhmien sisäistä vuorovaikutusta lisäämällä harjoitteita, joissa opiskelijat jakavat toisilleen omasta kulttuuristaan tietoa, opettamalla toisilleen lauluja ja leikkejä.

Projektinomaisesti toimiminen muiden opettajien kanssa on myös pedagogisesti kehittävä ja opiskelijoille antoisaa.

Uskon myös, että moni asia, joka tämän opinnäytetyöprosessin aikana on tapahtunut, tulee avautumaan lisää myöhemmin työelämässä.

Tulen näkemään asioita monikulttuurisissa ryhmissä uusin silmin ja olemaan entistä herkempi vastaanottamaan asioita yksilökohtaisemmin.

On hyvin tärkeää, että ottaa itse konkreettisen ensiaskeleen ja ryhtyy toimimaan. Jos vain neuvottelee ja ehdottelee, tahtoo käydä niin, että koko idea vesittyy eikä mitään muutosta tapahdu. Oma esimerkki ja aktiivisuus on ainoa tapa saada ihmiset innostumaan ja ymmärtämään, mitä omassa päässä on liikkunut.

Opinnäytetyöni on lisännyt "nälkäni" entisestään erilaisuuden ja suvaitsevaisuuden tärkeydessä.

Tämä "matka" on ollut valtava kokemus, meillä on niin paljon toisillemme annettavaa, joten jakakaamme sitä ja muistakaamme, että musiikin mahdollisuudet ovat rajattomat!

LÄHTEET

- Airola, Marja & Tarsalainen, Anne: Suomalaisia maahanmuuttajatarinoita. Lasten Keskus Helsinki. 2008.
- William M. Anderson & Patricia Shehan Campbell: Multicultural Perspectives in Music Education
- Jortikka-Uksila, Airi: Opettajien käsityksiä kansainvälisyyskasvatuksesta peruskoulun yläasteen musiikinopetuksessa kulttuurikasvatuksen näkökulmasta. Helsinki: Sibelius-Akatemia, 1998.
- Lehtonen, Mikko & Löytty, Olli: Erilaisuus. Tampere. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry. 2005.
- Liebkind, Karmela (toim.): Maahanmuuttajat. Kulttuurien kohtaaminen Suomessa. Helsinki: Gaudeamus. 1994.
- Liipola, Sari: Musiikinopettajien kokemuksia maahanmuuttajien musiikinopetuksesta pääkaupunkiseudulla. Helsinki: Sibelius-Akatemia. 1999.
- Jukka Louhivuori & Pirkko Paananen & Lauri Väkevä (toim.): Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Suomen Musiikkikasvatusseura.
- Matinheikki & Kokko, K. : Towards the New Paradigm of Multicultural Education. Helsinki. Finland. Opetushallitus.
- Marita Muukkonen (toim.): Rytmejä ja rajankäyntiä. Kokemuksia monikulttuurisuuskasvatuksesta koulujen ja oppilaitosten arkipäivässä. Opetushallitus. 1998. ISBN 952-13-0280-1. HakaPaino Oy.
- Hannele Niemi & Riitta Sarras (toim.): Erilaisuuden valot ja varjot. Eettinen kasvatus koulussa. Otava. 2007.
- Tiittula, Liisa: Kulttuurien välinen viestintä. Teoksessa Pitkänen, Pirkko (toim.): Näkökulmia monikulttuuriseen Suomeen. Helsinki. Edita. 1997.

LIITTEET

Liite 1: Ensimmäisen kokeilun videointi:

PNE-ryhmän opiskelijat ohjaavat suomalaisia lähihoitajaopiskelijoita ja opettavat lastenlauluja-ja loruja omasta kulttuuristaan

LIITTEET

Luettelo